

Oponentní posudek na diplomovou práci Anny Kopečné "Význam Arktidy v mezinárodních vztazích"

Diplomová práce Anny Kopečné je příspěvkem k studiu současného stavu a trendů mezinárodního vývoje v polárních oblastech Arktidy. Oblast Severního ledového oceánu, zahrnující území a námořní prostranství pěti států - Ruské federace, Spojených států, Kanady, Norska a Dánska - představuje region, jehož geostrategický význam v posledním desetiletí dramaticky vzrostl v souvislosti s nástupem globální změny klimatu. Ústup ledové pokrývky kdysi nepřístupných polárních oblastí podnítil rostoucí zájem pobřežních států o nově zpřístupňovaná ložiska surovinového bohatství, transoceánské dopravní cesty jakož i prostor pro dějiště operační činnosti ozbrojených sil Ruské federace a členských zemí Severoatlantické aliance. Samostatným problémem jsou zároveň doposud neurovnané spory jednotlivých pobřežních států o rozhraničení námořních prostranství v Arktidě. Situaci komplikuje fakt, že se do dnešního dne nepodařilo zúčastněným zemím shodnout na přijetí žádného všezahrnujícího mezinárodního rámce regulujícího právní režim Arktidy, což s ohledem na upřesňované prognózy nezvratného tání polárních ledovců činí z oblasti Severního ledového oceánu již ve střednědobé perspektivě mimořádně exponovaný region světa s potenciálem jak spolupráce, tak konfliktu.

Pokud jde o úroveň vlastního zpracování, začnu tím, že se za oponovaným výstupem skrývá v první řadě kus poctivě odvedené práce. Týká se to zejména solidního heuristického výzkumu, který samotnému psaní předcházela. Práce se opírá o širokou pramennou základnu, zahrnující úctyhodné množství primárních i sekundárních zdrojů v několika světových jazycích. Práce je rovněž velice pěkně napsaná, pokud jde o jazykovou stránku věci, a dobře a přehledně vystavěná, třebaže o jednotlivých proporcích by se určitě dalo diskutovat (osobně bych např. při takto ambiciózním vymezení tématu na místo telegrafického exkursu do historie dobývání Arktidy uvítal kapitulu s tvrdými vojenskými daty o rozmístění obranných kapacit jednotlivých států potažmo vojenských aliancí v regionu, ale to může být třeba jen otázka osobních preferencí).

Kde jsem autorčin úmysl zcela nepochopil, jsou závěrečné odstavce jednotlivých kapitol, tvořící jakýsi neorganický přílepek k předcházející suché, věcné, nezaujaté analýze složitého vývoje mezinárodního dění. Nejsem schopen posoudit, nakolik se jedná o možné nedorozumění mezi autorkou a konsultantem vzniklé v průběhu finálních úprav textu. Každopádně tento původně sám o sobě jistě dobře míněný záměr se, mám obavu, minul účinkem. Namísto sumarizace hlavních zjištění autorka prezentuje v závěru každé kapitoly osobní postřehy, domněnky, místy i doporučení stran dalšího utváření politiky jednotlivých velmocí, čímž do analýzy vnáší nepatřičný normativní prvek, což spolu s nešťastným výběrem zvolených výrazových prostředků (slovesa typu "domnívat se", "ich-forma aj.) může působit až poněkud rušivě.

Kritická připomínka se vztahuje rovněž k možným obsahovým nepřesnostem, spojeným s určitou terminologickou rozkolísaností. Zatímco záměnu plynového kondensátu (NGL) za kapalný plyn (LNG) - str. 19, formulaci o údajně různé vzdálenosti uvažované delimitační linie od protilehlých břehů Ruska a Norska v případě aplikace metody ekvidistance - str. 66, akceptaci Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982 ze strany nesignatářských zemí coby normy obyčejového práva - str. 21, či nazývání Ellesmeerova ostrova ostrovem Ellesmere - *passim*, lze určitě chápat jako drobné přehlédnutí či momentální nepozornost, které lze velice snadno odstranit, v případě záměny klíčových kategorií práva moří považují podobnou pojmovou variabilitu již za problém. Autorka tak v průběhu celého textu v souvislosti s rozhraničováním námořních prostranství

v Arktidě hovoří o nárocích jednotlivých pobřežních států na rozšíření výlučné ekonomické zóny, ačkoli výlučná ekonomická zóna, na rozdíl od kontinentálního šelfu, což jsou dvě z povahy věci odlišné kategorie, žádnému rozšíření v souladu s mezinárodním právem podle mého nejlepšího vědomí podléhat nemůže. Očekávám tedy, že autorka bude chtít tyto nesrovnalosti týkající se možného zaváděcího výkladu různého stupně jurisdikce a svrchovaných práv pobřežních států v jednotlivých zónách na moři včetně slučitelnosti či neslučitelnosti nároků vybraných arktických států na kontinentální šelf v oblasti severní točny s právem moří ještě v průběhu obhajoby vysvětlit a uvést na pravou míru.

Navzdory uvedeným připomínkám považuji předloženou práci za velice originální a zdařilou, skýtající vcelku slušný základ pro možné rozvedení např. v podobě rigorosní práce. Jednoznačně proto práci doporučuji k obhajobě a v případě uspokojivého vypořádání vznesených připomínek navrhuji hodnocení *výborně*.

V Praze, 26. ledna 2011,

Jan Šír